

Vejledning om brug af miljømærker i udbud...

Mærker

... efter Udbudsloven.

Lov nr. 1564 af 15. december 2015.

Miljømærkning
Danmark

Ansvarsfraskrivelse

Denne vejledning og de eksempler, der henvises til i vejledningen, skal ses som en generel orientering omkring brugen af mærker i forbindelse med udbudsforretninger og er målrettet offentlige ordregivere, men ikke bestemte modtagere. Såvel lovgivning som praksis kan have ændret sig, siden vores vejledning blev skrevet. Vejledningen kan ikke betragtes som egentlig juridisk rådgivning, og vi anbefaler altid, at der indhentes juridisk rådgivning i konkrete tilfælde.

Miljømærkning Danmark og advokatkontoret Bird & Bird har efter bedste evne bestræbt sig på at sikre, at oplysningerne i vejledningen er fuldstændige og korrekte, men kan ikke garantere dette og påtager sig intet ansvar for fejl og udeladelser.

Miljømærkning Danmark og Bird & Bird påtager sig intet ansvar for eventuelle tab eller skader som følge af indholdet af denne vejledning eller tredjemands brug heraf, hvad enten dette skyldes fejl eller uhensigtsmæssigheder i indholdet eller andre årsager.

Kolofon

Titel: Miljømærkning Danmarks vejledning om brug af miljømærker i udbud efter Udbudsloven (lov nr. 1564 af 15. december 2015)

Udgiver: Miljømærkning Danmark, Göteborg Plads 1, 2150 Nordhavn, Telefon 72 30 04 50 - www.ecolabel.dk

Redaktør: Rikke Dreyer, rd@ecolabel.dk

Juridisk kvalitetssikring: Advokatkontoret Bird & Bird

Udgivelsesdato: Februar 2016

Antal sider: 16

Bird & Bird Svanemærket tryksag 5015 0936

Indhold

I denne vejledning redegør vi for, hvordan I som ordregivende myndigheder kan anvende miljømærker i de forskellige faser af et udbud:

Før udbuddet

Gå i dialog med markedet	7
Annoncér miljømærkekrav i god tid	8

Selve udbuddet

Overvej behovet for mindstekrav i kravspecifikationen	8
Udeluk ikke virksomheder fra udbud	10
Udvælg tilbudsgivere gennem prækvalifikation	10
Inddrag miljømærker i kriterierne for tildeling	11
Kontroller dokumentationen	13
Få langsigtet effekt af kontraktudformningen	14

Efter udbuddet

Læn jer op ad Miljømærkning Danmarks kontrol	15
--	----

På de følgende sider gennemgår vi, hvordan det nordiske miljømærke, Svanemærket, og det europæiske miljømærke, EU-Blomsten, kan indgå i de forskellige faser af et udbud. Vejledningen forholder sig både til, hvad loven giver mulighed for, og til hvad der giver praktisk og forretningsmæssig værdi.

Miljøhensyn i udbudsforretninger

Står I over for at foretage grønne indkøb? Så giver den nye udbudslov jer som ordregiver mulighed for at stille krav om miljømærker, da loven giver ordregivende myndigheder mulighed for at kræve, at varer, tjenesteydelser, processer, procedurer og bygge- og anlægsopgaver opfylder fastsatte mærkekrav. Tidligere har ordregivende myndigheder kun måttet stille krav til de bagvedliggende, tekniske kriterier, der kræves for at opnå et miljømærke.

Miljømærker som Svanemærket og EU-Blomsten gør det enklere at købe grønt – både før, under og efter udbuddet – og giver en række klare fordele for den grønne indkøber:

Lettere at stille miljøkrav

Svanemærket og EU-Blomsten er i sig selv jeres sikkerhed for, at en vare eller en ydelse lever op til strenge miljøkrav. I behøver ikke at sætte jer ind i alle de bagvedliggende krav – I kan blot kræve, at varerne eller ydelserne skal være miljømærket.

Enklere kontrol og opfølgning

I behøver ikke selv udføre kontrol. Miljømærkning Danmark kontrollerer løbende, at varer, mærket med Svanemærket eller EU-Blomsten, lever op til kravene. Modtagerne af varerne skal derfor allerhøjest tjekke, at de modtagne varer fortsat bærer miljømærket på emballagen.

Klarere kommunikation og målopfølgning

Svanemærket og EU-Blomsten er kendt af de fleste. Det gør det lettere at vise omverdenen, at I tager hensyn til miljøet i jeres indkøb. Det bliver også lettere at følge op på de grønne indkøbsmål, når I kan måle på mængden af indkøbte miljømærkede varer og ydelser.

Mere omfattende miljøbeskyttelse

Svanemærket og EU-Blomsten stiller skrappe miljøkrav i alle relevante faser af et produkts livscyklus. Kravene evalueres og skærpes regelmæssigt på baggrund af den nyeste viden og udvikling i markedet. Miljømærkning Danmark certificerer og kontrollerer, at varer, tjenesteydelser og bygge- og anlægsopgaver lever op til kravene.

Miljømærker kan anvendes som:

Bør anvendes:

Udelukkelsesgrund	Nej	
Udvælgelse af leverandører	Nej	
Som under- eller delkriterie til tildelingskriteriet "bedste forhold mellem pris og kvalitet"	Ja	<ul style="list-style-type: none"> Når I ønsker, at leverandørerne kan konkurrere om at præstere bedst muligt inden for de enkelte delkriterier, dvs. med mulighed for at overgå fastsatte mindstekrav, eller når der ikke ønskes stillet miljømæssige mindstekrav. Når I ikke er sikre på tilgængeligheden af miljømærkede varer og ydelser på markedet, men ønsker at lade tilbudsgivernes villighed til at inddrage miljøhensyn i deres tilbud indgå i konkurrencen.
Kontraktvilkår - Herunder ved fastsættelse af mindstekrav, som skal være opfyldt ved gennemførelse af udbudsforretningen eller på et senere tidspunkt fastsat i kontrakten	Ja	<ul style="list-style-type: none"> Når I ikke ønsker at udelukke tilbud fra leverandører, der ikke har opnået miljømærket på tidspunktet for udbuddet (men som vil investere i de krævede miljøtiltag, såfremt de får tildelt kontrakten). Når I vil sikre jer, at ydelsen forbliver miljømærket gennem hele kontraktperioden og ikke kun ved kontraktstart. Når I ønsker, at miljømærkets kriterier skal stilles som mindstekrav, som leverandøren skal opfylde – enten allerede fra afgivelse af tilbud eller på et senere tidspunkt, som fastsættes i kontrakten.

"I dag bruger vi unødigt mange ressourcer på at gennemgå miljøaspekterne i de tilbud, vi modtager. Muligheden for at kræve miljømærkede produkter og ydelser vil gøre vores udbudsprocesser langt mere enkle. Samtidigt kan det bidrage til en grønnere offentlig sektor og sætte skub i efterspørgslen af grønne produkter."

*Anette Juhl Winther,
Indkøbs- og Udbudschef, Aarhus Kommune*

Konkrete eksempler

Til vejledningen hører en række konkrete eksempler, der viser, hvordan man i praksis i et udbud kan formulere krav, kriterier og kontraktvilkår om miljømærker.

Eksemplerne viser alene, hvordan miljømærker og miljømærkekriterier kan anvendes i udbud. Udbudsmateri-

alet skal i sagens natur også indeholde andre forhold af eksempelvis teknisk karakter, ligesom der kan indgå en række andre hensyn til tilbudsgivernes samfundsansvar; herunder eksempelvis arbejdsklausuler.

Yderligere inspiration

I Miljømærkning Danmarks værktøjskasse til offentlige indkøbere finder I – ud over eksemplerne tilknyttet denne vejledning – en lang række andre værktøjer til offentlige indkøbere: www.ecolabel.dk/grønneindkøb.

I kan hente yderligere inspiration til samfundsansvarlige indkøb på Udbudsportalens site "Den Ansvarlige Indkøber". www.csr-indkob.dk

Når miljømærker anvendes i forbindelse med udbud

Udbudsloven fastslår, at en ordregiver kan stille krav om miljømærker, når de ønsker at købe varer, tjenesteydelser og bygge- og anlægsopgaver. Miljømærker kan – som det fremgår af den indledende oversigt – indgå i udbuddet som del af de tekniske specifikationer, som del af kriterierne for tildeling af kontrakten eller i kontraktvilkårene.

Der kan stilles krav om, at et indkøb er forsynet med et bestemt miljømærke som dokumentation for specifikke egenskaber uden samtidig at skulle opliste de bagvedliggende kriterier, når alle følgende betingelser er opfyldt, jf. udbudslovens § 46, stk. 1:

1. Mærkekravene vedrører kun krav, der er forbundet med kontraktens genstand og er egnede til at definere egenskaberne ved de bygge- og anlægsarbejder, varer eller tjenesteydelser, der er genstand for kontrakten.
2. Mærkekravene er fastsat på grundlag af objektivt verificerbare og ikke-diskriminerende kriterier.
3. Mærkerne er udviklet på grundlag af en åben og gennemsigtig procedure, i hvilken alle relevante interessenter kan deltage.
4. Mærkerne er tilgængelige for alle potentielle tilbudsgivere.
5. Mærkekravene er fastsat af en tredjemand, som den økonomiske aktør, der ansøger om mærket, ikke udøver en afgørende indflydelse på.

Afhængig af hvad den konkrete kontrakts genstand specifikt vedrører, vil Svanen og Blomsten kunne opfylde udbudslovens krav til mærker, da alle krav bag mærkerne vedrører en given vare eller ydelse og knytter sig hertil. I nogle tilfælde indeholder Svanen og Blomsten dog krav, som ikke er egnede til at definere egenskaberne ved kontraktens genstand.

I skal som ordregiver altid selv foretage en konkret vurdering af, om Svanen og Blomsten i det enkelte udbud er forbundet til kontraktens genstand.

Vær opmærksom på, at hvis I kræver et bestemt mærke, vil I også skulle acceptere alle andre mærker, der opfylder tilsvarende mærkekrav.

I Danmark skal offentlige ordregivere derudover altid acceptere anden passende dokumentation, såfremt en tilbudsgiver ikke har haft mulighed for at få det krævede mærke eller et tilsvarende mærke inden for den fastsatte tidsfrist af årsager, som denne tilbudsgiver ikke er skyld i. Man bør derfor som ordregiver altid fastsætte tilbudsfrister, som tager højde for at opnå det ønskede miljømærke.

Endvidere skal anden passende dokumentation accepteres, hvis en tilbudsgiver ikke har det krævede mærke, selvom det tidsmæssigt havde været muligt at opnå det, hvis ordregiver kan konstatere, at de stillede mærkekrav er opfyldt, uden at der i uhensigtsmæssigt omfang bruges flere ressourcer herpå, end ordregiver ville bruge på at konstatere, at en tilbudsgiver var i besiddelse af det krævede mærke.

I betænkningen over forslag til udbudsloven er det "uhensigtsmæssigt omfang", hvis en ordregiver "skal bruge mere end 1 time pr. tilbud - ud over hvad ordregiveren ville skulle bruge på at konstatere, at tilbudsgiveren har det krævede mærke - på at konstatere, at den anden dokumentation er passende".

Der vil således altid være tale om en konkret vurdering i henhold til, hvor stor en yderligere byrde ordregiver er pålagt, når tilbudsgiver har valgt ikke at få det krævede mærke, selvom dette tidsmæssigt var muligt.

I forhold til at mærkekrav skal være forbundet med kontraktens genstand, skal man være opmærksom på, at en sådan forbindelse kan ske i relation til ethvert aspekt af kontraktgenstandens livscyklus. Der er således ikke tale om, at der alene kan stilles miljøhensyn til slutproduktet, som konkret leveres til ordregiver.

Gå i dialog med markedet

Ønsker I at bruge miljømærker til at tage miljøhensyn i et udbud, er det en god idé at have en indledende dialog med markedet om jeres ønsker.

Udbudsloven tydeliggør mulighederne for markedsdialog og fastslår, at ordregivere altid har mulighed for at gennemføre indledende markedsundersøgelser. Det er underordnet, hvor lang tid før udbuddet dialogen gennemføres, og der er ingen formelle betingelser forbundet med dialogen. Dialogen kan vedrøre de miljømæssige, tekniske krav til det ønskede indkøb eller input til udformning af miljøhensyn i udbudsmaterialet, herunder udbudsbekendtgørelsen, tekniske specifikationer, tidsfrister mv. Den rådgivning, potentielle ansøgere og tilbudsgivere yder i forbindelse med markedsundersøgelsen, må dog ikke medføre en væsentlig konkurrencefordrejning eller en overtrædelse af principperne om ligebehandling og gennemsigtighed.

Hvis I ønsker at stille mindstekrav om Svanen eller Blomsten, bør I indledningsvis undersøge, hvilke miljømærkede produkter i den pågældende kategori, der er på markedet, da I ellers risikerer at indsnævre konkurrencen og dermed jeres valgmuligheder for meget. Hvis udbuddet af miljømærkede produkter er begrænset, kan I på baggrund af markedsundersøgelsen i stedet vælge at bruge miljømærkerne som et under- eller delkriterie til tildelingskriteriet, så det blot vægter positivt, hvis der tilbydes miljømærkede produkter. I kan også vælge at bruge miljømærkerne som vilkår for kontraktens gennemførelse, så det alene er det vindende tilbud, der skal være miljømærket.

Fremadrettet skal det øvrige udbudsmateriale offentliggøres samtidig med udbudsbekendtgørelsen. Efterfølgende vil det ikke være muligt at foretage ændringer af grundlæggende elementer, herunder mindstekrav og kriterierne for tildeling. Derfor er det vigtigt, at I som ordregiver har gjort jer klart, hvorledes I ønsker at inddrage miljøhensyn, da det ikke vil være muligt at foretage tilpasninger undervejs, hvis I bliver opmærksomme på, at markedet ikke kan imødekomme de stillede krav.

Hvor mange miljømærkede produkter findes der?

På Miljømærkning Danmarks hjemmeside kan I se, hvor mange miljømærkelicenser, der er registreret i Danmark inden for en lang række produktkategorier. I skal være opmærksom på, at der er tale om en samlet liste af produkter, der er mærket med enten Svanen eller Blomsten.
www.ecolabel.dk/da/produkter

Vidste du,
at jeres kantiner
kan svanemærkes?

Annoncér miljømærkekrav i god tid

For at give markedet så god tid som muligt til at forberede sig på eventuelle krav om miljømærker anbefaler vi, at I i god tid annoncerer forberedelsen af et udbud med krav om miljømærker. Dette kan eksempelvis ske ved offentliggørelse af en forhåndsmeddelelse om forestående udbud, herunder med en beskrivelse af hvilke miljøkrav, I forventer at stille.

Det tager i gennemsnit fire måneder at opnå en helt ny licens til Svanen eller Blomsten. Ansøgningstiden varierer

fra branche til branche og afhænger af produktets kompleksitet og behovet for tilpasninger i produktionen m.v. Når eksisterende miljømærkelicenser skal fornyes eller opdateres, er ansøgningstiden typisk kortere.

I skal altid acceptere anden passende dokumentation, hvis tilbudsgiver ikke har haft mulighed for at få det krævede mærke, og derfor bør I altid fastsætte tilbudsfrister, som tager højde for at opnå det ønskede miljømærke.

Overvej behovet for mindstekrav i kravspecifikationen

Udbudsloven fastsætter nye bestemmelser om kravspecifikationen – eller de tekniske specifikationer som det også kaldes – der gør, at specifikke miljømærker kan efterspørges som mindstekrav, også kaldet skal-krav. Det betyder, at I kan henvise til miljømærket i stedet for – som tidligere – at opliste alle de bagvedliggende miljøkriterier.

I kravspecifikationen kan man vælge at stille mindstekrav til miljømærket, hvor tilbudsgiverne skal have mærket, eller man kan stille krav om opfyldelse af mærkekravene, hvor man gerne ser, at tilbudsgiverne har opfyldt kravene og lader dette vægte positivt i den efterfølgende tilbudsevaluering.

Opstiller I miljømærket som et mindstekrav, kan og skal alle tilbud afvises, hvis de ikke opfylder kravene – også selvom tilbuddet indeholder andre fordele, som kunne opveje den manglende opfyldelse. Det er derfor vigtigt, at det klart fremgår af udbudsmaterialet, om opfyldelse af miljømærket er et egentligt mindstekrav eller om tilbudsbesvarelsen i forhold hertil indgår som en del af tilbuds-evalueringen. Læs mere herom senere i vejledningen.

Stilles der miljøkrav i kravspecifikationen, behøver kravene ikke alene vedrøre indkøbets materielle indhold. Kravet kan også knytte sig til andre trin af anskaffelsens livs-

cyklus. Det afgørende er, at kravene er forbundet med kontraktens genstand, ligesom de skal være proportionale og svare til kontraktens værdi og mål.

Der kan i de tekniske specifikationer stilles krav om miljømæssige forhold ved produktionen. Dette kan eksempelvis være tilfældet ved krav om brugen af energieffektive produktionsmetoder eller et krav om brug af miljøvenlige produkter i produktionen af det ønskede indkøb. Derimod kan sociale hensyn, knyttet til produktionsmetoden, eksempelvis arbejdsvilkår for de ansatte, der producerer varerne, ikke anvendes som tekniske specifikationer. Sådanne kriterier kan derimod anvendes i forbindelse med tildeling eller som betingelser for kontraktens gennemførelse, fordi de knytter sig til kontraktens genstand, men ikke er egnede til at karakterisere denne.

Som beskrevet tidligere skal alle krav bag et givent mærke knytte sig til kontraktens genstand og være egnede til at definere egenskaberne ved kontraktgenstanden. Hvorvidt såvel Svanen som Blomsten kan anvendes i en kravspecifikation vil afhænge af, hvorvidt alle mærkets krav i den konkrete sag vurderes at kunne knytte sig til den udbudte kontraktens genstand. Der er ved enkelte produktkategorier krav, som ikke er egnede til at beskrive produktkatego-

Kært barn har mange navne

Der benyttes forskellige ord for de samme udbudsbegreber. Eksempelvis dækker følgende begreber det samme:

- Kravspecifikation vs. tekniske specifikationer
- Mindstekrav vs. skal-krav
- Underkriterier eller delkriterie vs. pointkrav

riens typiske kontraktgenstand. Det gælder eksempelvis ved Blomstens kriterier for tekstiler, hvori der indgår krav til arbejdstagerforhold.

Anvendelse af alle eller udvalgte kriterier i et mærke

Hvis I ønsker at anvende samtlige af et mærkes kriterier, kan I nøjes med at opstille selve mærket som mindstekrav. Det fremgår ikke af udbudsloven, hvordan man i praksis skal fastsætte krav i de tilfælde, hvor man ønsker at anvende nogle, men ikke alle kriterier i et mærke. Det er Miljømærkning Danmarks forventning, at man i udbuddet kan nøjes med at henvise til de relevante nummerede afsnit i miljømærkekriterierne i stedet for at kopiere samtlige kriteriers fulde ordlyd ind i udbudsmaterialet. Det virker logisk, når man i de tilfælde, hvor alle krav knytter sig til kontraktens genstand og er egnede som tekniske specifikationer, gerne må henvise direkte til mærket.

Uanset om der stilles krav om et miljømærke eller om opfyldelse af et eller flere af miljømærkets bagvedliggende kriterier, anbefales det, at der i udbudsmaterialet linkes til det eller de relevante kriteriedokumenter, eller at disse vedlægges som bilag til udbudsmaterialet.

Tillad andre tilsvarende mærker

Vi anbefaler, at det fremgår af udbudsmaterialet, at I accepterer alle mærker, der opfylder tilsvarende mærkekrav samt anden passende dokumentation. Det fremgår godt nok ikke direkte af udbudsloven, at ordregivere skal bruge

udtrykket "eller tilsvarende", som det gør andre steder i loven, hvilket umiddelbart taler for, at I kan nøjes med at henvise til ét bestemt mærke. Dog bør I undgå uklarheder i udbudsmaterialet, og der er ingen grund til, at en ellers relevant leverandør tror, at denne er udelukket, fordi man ikke har det efterspurgte miljømærke.

Hvis en tilbudsgiver byder med andre miljømærker, er det tilbudsgiveren, der skal bevise, at det tilbudte mærke svarer til det krævede mærke.

Valg af mærke og krav

Inden for standardiseringsområdet har internationale standarder forrang frem for europæiske standarder, som igen går forud for nationale. Der er imidlertid ikke opstillet et tilsvarende hierarki i udbudsloven for miljømærker, og man kan derfor godt efterspørge eksempelvis Svanen (som er et nordisk mærke) på områder, hvor Blomsten (som er et europæisk mærke) også har kriterier. Naturligvis er det forudsat, at udbudslovens krav til mærker (se tidligere i vejledningen) er opfyldt af det pågældende mærke.

Hvis man har særlige miljømæssige krav, som man ønsker, at tilbuddene som minimum skal kunne opfylde – herunder hvis man ønsker, at leverancen eller dele af leverancen skal være miljømærket – anbefaler vi, at disse miljømæssige hensyn indarbejdes i selve kravspecifikationen som mindstekrav, i det omfang dette kan gøres under hensyn til udbudslovens regler, herunder i forhold til unødigt begrænsning af konkurrencen.

Yderligere inspiration

I værktøjskassen på Miljømærkning Danmarks hjemmeside kan I finde eksempler på:

- Hvordan I kan fastsætte mindstekrav om miljømærker.
- Hvordan kriterierne bag et miljømærke kan anvendes til at fastsætte miljømæssige mindstekrav.

www.ecolabel.dk/grønneindkøb

Udeluk ikke virksomheder fra udbud

Miljømærker må udelukkende anvendes i forbindelse med de tekniske specifikationer, kriterierne for tildeling eller kontraktbetingelser for de efterspurgte varer (eller tjenesteydelser eller bygge- og anlægsopgaver). Miljømærker kan ikke bruges til at udelukke bestemte virksomheder fra at deltage eksempelvis i forbindelse med prækvalificering.

Vidste du, at svanemærket legetøj er fri for bl.a. ftalater og tungmetaller?

Udvælg tilbudsgivere gennem prækvalifikation

I har som ordregiver mulighed for at stille krav til en tilbudsgivers eller ansøgers generelle egnethed, herunder til udøvelse af det pågældende erhverv samt til teknisk og faglig formåen til at gennemføre den pågældende kontrakt.

Miljømærkerne Svanen og Blomsten fastsætter udelukkende krav til varer, tjenesteydelser og bygge- og anlægsopgaver – altså til kontraktens genstand og ikke til leverandørens generelle egnethed. Derfor er det ikke

muligt at bruge miljømærkerne eller mærkekriterierne til at fastsætte udvælgelseskriterier eller egnethedskrav.

Til gengæld giver udbudslovens bestemmelser om teknisk og faglig formåen mulighed for at stille krav om opfyldelse af bestemte miljøledelsessystemer eller miljøledelsesstandarder som eksempelvis ISO 14001 og EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), som er EU's miljøledelsesordning.

Yderligere inspiration

Læs mere om muligheden for at stille krav om miljøledelsessystemer i udbudslovens § 158. I finder link til udbudsloven i Miljømærkning Danmarks værktøjskasse til offentlige indkøbere. www.ecolabel.dk/grønneindkøb

Inddrag miljømærker i kriterierne for tildeling

Miljømærker kan inddrages ved fastsættelse af de under- og delkriterier, I bruger ved vægtning af tilbud i tilbudsevalueringsfasen. For at et miljøkriterie kan indgå i den forbindelse, skal kriteriet have relation til kontraktens genstand. Ved offentliggørelse af udbudsmaterialet og udbudsbekendtgørelsen skal I offentliggøre tildelingskriteriet samt eventuelle underkriterier, herunder hvordan disse vægtes. I skal samtidig også beskrive jeres evalueringsmetode, og det skal således fremgå af udbudsbekendtgørelsen eller udbudsmaterialet, såfremt et underkriterie vedrører miljøhensyn.

Ved fastlæggelse af underkriterier og evalueringsmetode, bør I være opmærksom på at få beskrevet tilbudsevalueringen på en måde, der gør det muligt at differentiere og rangordne de indkomne tilbud ud fra objektive kriterier, således at det økonomisk mest fordelagtige tilbud kan identificeres, og der ikke er mulighed for et såkaldt "ubetinget frit valg".

Tildelingen kan ske på grundlag af et af følgende tildelingskriterier:

1. Pris
2. Omkostninger
3. Bedste forhold mellem pris og kvalitet

Ønsker I at inddrage krav om miljømærker som en del af tilbudsevalueringen, kan dette ske som et underkriterie til tildelingskriteriet "bedste forhold mellem pris og kvalitet". Ved anvendelse af dette tildelingskriterie kan I endvidere vælge at fastsætte pris eller omkostninger således, at der alene konkurreres på de kvalitative underkriterier.

Selvom kriteriet hedder "bedste forhold mellem pris og kvalitet", kan der i forhold til pris også lægges vægt på omkostninger, herunder livscyklusomkostninger.

Ved beregningen af omkostninger kan alle former for omkostninger inddrages, herunder anskaffelsespris, totalomkostninger og livscyklusomkostninger, som medregner de samfundsmæssige omkostninger ved indkøbet. Det kan være omkostninger forbundet med udledning af drivhusgasser eller omkostninger i forbindelse med afhjælpning

af klimaændringer. Inddragelse af livscyklusomkostninger er beskrevet nærmere i udbudslovens §§ 166-168.

Underkriterier kan skabe konkurrence om miljøforhold

Når miljømærker eller kriterierne bag mærkerne anvendes som under- eller delkriterier, skal det tydeligt fremgå, hvilke miljøkrav I gerne ser opfyldt, samt hvorledes besvarelse af de stillede krav vil indgå i evalueringen. På den måde kan tilbudsgiverne konkurrere om at tilbyde det mest fordelagtige inden for de enkelte under- og delkriterier ud fra de rammer, I har opsat.

Fordelene ved at lægge vægt på miljømærker i tilbudsevalueringen er, at tilbudsgivere ikke fra starten udelukkes fra at byde, fordi de ikke har miljømærkede produkter, men at der i stedet gives mulighed for at lade tilbudsgiverne konkurrere om at afgive det bedst mulige tilbud med forskellige niveau af miljømæssige hensyn, herunder med tilbud på ikke-miljømærkede produkter.

Vi anbefaler at inddrage miljømærkerne som under- eller delkriterier, hvis der ikke er klarhed omkring tilgængeligheden på markedet af miljømærkede produkter. Ved at bruge miljømærker som en del af tilbudsevalueringen afvejes ønsket om miljøhensyn op imod andre faktorer, herunder omkostninger.

I kan som ordregiver angive i udbudsmaterialet, at der er mulighed for afgivelse af sideordnede tilbud. Det betyder, at tilbudsgiverne kan eller skal afgive flere tilbud på udførelsen af den udbudte opgave, hvor der bydes ind henholdsvis med og uden miljømærkede materialer. Derved bliver det tydeliggjort, hvad omkostningerne til at købe miljørigtigt ind vil være.

Kravet om at kriterierne skal være forbundet med kontraktens genstand, betyder, at det er lovligt at lægge vægt på faktorer, der knytter sig til kontraktgenstanden, herunder miljømæssige egenskaber ved den udbudte anskaffelse, mens det eksempelvis ikke er lovligt at lægge vægt på, om tilbudsgiveren forurener mere eller mindre i anden sammenhæng.

Kontroller dokumentationen

”Vi brugte Miljømærkning Danmark, da vi skulle i udbud med malerydelser. Vi fik hurtig og kvalificeret hjælp til miljøkrav i vores udbudsmateriale og til vores overraskelse var Svanemærkets kvalitetskrav også en stor hjælp og meget relevante for vores udbud.”

Michael Børglum,
Indkøbschef KAB

Brug Svanen eller Blomsten som delkriterie

Miljømærkning Danmark har gennemgået alle Svanens kriterier og fjernet de kriterier, der ikke har direkte relation til den vare eller ydelse, som miljømærkes. Det er således forventeligt, at Svanens bagvedliggende kriterier i langt de fleste tilfælde vil kunne siges at vedrøre kontraktgenstanden. Tilsvarende knytter alle Blomstens kriterier sig forventeligt til den vare eller den ydelse, som miljømærkes.

De tidligere omtalte undtagelser ved eksempelvis produktkategorien ”tekstiler” og dennes kriterier om arbejds-tagerforhold gælder også i forhold til tildelingskriterier og skal således både vedrøre kontraktens genstand og være egnet til at beskrive kontraktgenstandens egenskaber. Opfylder et eller flere mærkekrav ikke denne toledede betingelse, kan man i stedet henvise til de relevante mærkekrav, som man lægger vægt på opfyldelse af.

Hvis der i tilbudsevalueringen lægges vægt på at kontraktgenstanden har miljømærker eller opfylder et eller flere af miljømærkets bagvedliggende kriterier, anbefaler vi, at der i udbudsmaterialet linkes til det eller de relevante kriteriedokumenter, eller at disse vedlægges som bilag til udbudsmaterialet.

Yderligere inspiration

I værktøjskassen på Miljømærkning Danmarks hjemmeside kan I finde eksempler på:

- Hvordan miljømærkerne og kriterierne bag miljømærkerne kan indgå som delkriterie i et udbud.

www.ecolabel.dk/grønneindkøb

Hvis I har stillet krav om miljømærker i de tekniske specifikationer, kriterierne for tildeling eller vilkårene for kontraktens gennemførelse, bør I beskrive, hvordan tilbudsgiver dokumenter sin opfyldelse af kravet. Dette kan fremgå af udbudsbekendtgørelsen eller udbudsmaterialet og kan være i form af gyldigt licensnummer til det krævede miljømærke. Dog skal I fortsat også acceptere andre miljømærker med samme mærkekrav.

I skal derudover altid acceptere anden passende dokumentation, som kan være verificeret dokumentation eller erklæringer fra tredjepart eller dokumentation eller erklæring fra producenten. Det er tilbudsgiveren, der vurderer, hvilken dokumentation vedkommende ønsker at indlevere for at påvise, at tilbuddet lever op til de tekniske specifikationer, kriterierne for tildeling eller vilkårene for kontraktens udførelse. Derfor kan I som ordregiver ikke fastsætte specifikke formkrav for den passende dokumentation. Det er tilbudsgiveren, der har bevisbyrden for, at den anden dokumentation er passende i forhold til at påvise, at tilbuddet lever op til kravene.

Som omtalt indledningsvist kan I afvise et tilbud, hvis de ressourcer, I skal bruge på at vurdere den alternative dokumentation for opfyldelse af mærkekrav i uhensigtsmæssigt omfang overstiger de ressourcer, der er forbundet med at konstatere, at tilbudsgiveren har det krævede mærke. Som tidligere nævnt er der tale om uhensigtsmæssigt omfang, hvis I skal bruge mere end 1 time pr. tilbud, udover hvad I ville have brugt på at konstatere, at tilbudsgiveren havde det krævede mærke.

Hvor tekstnært, dette vil blive fortolket i praksis, vides ikke på nuværende tidspunkt, ligesom det altid vil afhænge af det konkrete udbuds omfang. Det er vores vurdering, at udbudsloven i vidt omfang vil give ordregivere mulighed for at afvise tilbud på varer og tjenesteydelser, som ikke har det krævede mærke. Det er nemlig vores erfaring, at det er en meget ressourcekrævende opgave at kontrollere dokumentation for opfyldelse af miljømærkernes bagvedliggende krav.

For at mindske omfanget af anden passende dokumentation, anbefales det derfor, at tidsplanen giver mulighed

for at få det krævede mærke eller et tilsvarende, ligesom tidsplanen også bør indeholde tid til at gennemgå eventuel anden passende dokumentation for opfyldelse af mærkekravene.

Yderligere inspiration

I værktøjskassen på Miljømærkning Danmarks hjemmeside kan I finde eksempler på:

- Forslag til formulering af krav om dokumentation for opfyldelse af miljømærker.

www.ecolabel.dk/grønneindkøb

Vidste du,
at I kan vedligeholde træværk med udendørs-maling, der er svanemærket eller mærket med EU-Blomsten?

Få langsigtet effekt af kontraktudformningen

Kontraktbestemmelserne omfatter de specifikke forpligtelser, I som ordregiver indgår med den valgte leverandør som led i udbudsproceduren. Det kan eksempelvis være krav om opnåelse af de miljøpræstationer, herunder krav om miljømærker, der er anført i udbuddet.

Kontraktvilkår skal sikre, at leverancer overholder de fastsatte krav i hele kontraktperioden. Der kan eksempelvis fastsættes bodsbestemmelser, som træder i kraft, hvis gentagne leverancer ikke opfylder de aftalte miljøkrav – herunder krav om miljømærker. Derved kan I sikre, at miljøforhold opretholdes under kontraktens gennemførelse.

Derudover kan der i kontraktvilkårene lægges vægt på opnåelse af miljømærker på samme måde som i de tekniske specifikationer og kriterierne for tildeling af kontrakten, når blot den tidligere omtalte toleddede betingelse er opfyldt. Alt afhængig af hvordan kontraktvilkårene formuleres, vil det være muligt for tilbudsgiverne at afgive tilbud uden at have investeret i miljøtiltag som eksempelvis miljømærker inden udbuddet. Som vilkår for kontraktens gennemførelse kan der stilles krav om, at hele eller dele af leverancen skal være miljømærket ved kontraktstart eller på et givet tidspunkt efter kontraktstart. Det kan eksempelvis være et krav om, at bestemte produkter i et udbud med mange varenumre skal være miljømærkede senest 12 måneder efter kontraktstart. På den måde kan der gives mere tid til, at leverandøren kan opnå de ønskede miljømærker. Andre tilsvarende mærker og anden passende dokumentation vil dog fortsat skulle accepteres. Se nærmere under afsnittet "Kontroller dokumentationen."

Løbende udvikling af miljømærkekrav

Der kan i kontrakten fastsættes vilkår for, at leverancer skal opfylde de til enhver tid gældende miljømærkekriterier forudsat, at ændringerne i de pågældende kriterier ikke medfører ændringer i de grundlæggende elementer i kontakten. Hvornår, en ændring af en kontrakt er væsentlig, er nærmere beskrevet i udbudslovens §§ 178-184. Ved at stille krav om, at leverancerne skal opfylde

de til enhver tid gældende miljømærkekriterier i kontrakten, får I gavn af, at kravene til miljømærkede varer og tjenesteydelser regelmæssigt evalueres og skærpes på baggrund af den nyeste viden og udviklingen i markedet. Når kravene revideres, skal alle miljømærkede varer og tjenesteydelser revurderes, og leverandørerne skal dokumentere, at de lever op til de nye krav. Når I vælger miljømærkede varer og tjenesteydelser – og indarbejder krav om fastholdelse af miljømærkerne i kontraktvilkårene – er I derfor med til at drive produktudviklingen i en mere bæredygtig retning.

Yderligere inspiration

I værktøjskassen på Miljømærkning Danmarks hjemmeside kan I finde eksempler på:

- Hvordan miljømærkerne Blomsten og Svanen kan bruges som vilkår i kontrakten.

www.ecolabel.dk/grønneindkøb

Vidste du,
at børnemøbler med Svane-
mærket lever op til skrappe
krav til miljø, sundhed,
styrke, sikkerhed,
stabilitet og
kvalitet?

Læn jer op ad Miljømærkning Danmarks kontrol

De krav, der stilles i et udbud, skal kunne kontrolleres. Hvis dette ikke var tilfældet, kunne leverandørerne frit påstå at leve op til krav og kriterier. Kontraktvilkår vedrørende miljømæssige hensyn og miljømærker er desuden kun effektive i det omfang, de overvåges og håndhæves.

Når I vælger at anvende miljømærker som Svanen og Blomsten som enten mindstekrav, konkurrenceparameter eller som vilkår for kontraktens gennemførelse – frem for selv at opstille kriterierne – sikrer I opfyldelsen uden selv at skulle foretage kontrollen.

Miljømærkning Danmark kontrollerer dokumentation for, at miljømærkede varer og tjenesteydelser lever op til miljømærkernes krav.

Desuden bliver det lettere at se for jeres kollegaer, der modtager leverancen, at det, der leveres, overholder de fastsatte miljøkrav. Den, der modtager varen, behøver ikke læse indholdsdeklarationerne for at sikre sig, at leverancen overholder de fastsatte miljøkrav. Vedkommende skal blot konstatere, at leverancen er mærket med det krævede miljømærke eller et andet tilsvarende mærke.

Yderligere inspiration

I værktøjskassen på Miljømærkning Danmarks hjemmeside kan I finde eksempler på:

- Formulering af kontraktbestemmelser i relation til krav om miljømærker.

www.ecolabel.dk/grønneindkøb

Svanemærket og EU-Blomsten står for...

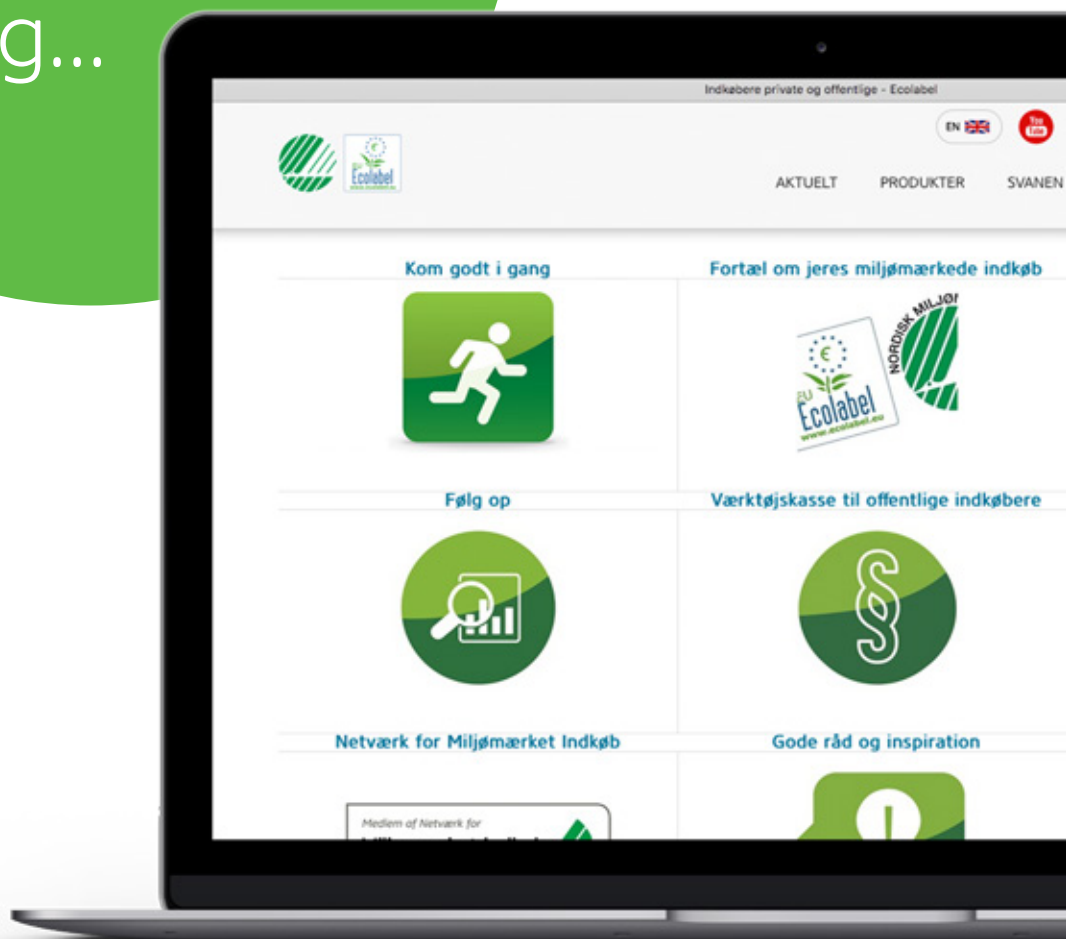
... skrappe miljøkrav - i alle relevante faser af produktets livscyklus.

... skrappe krav til kemikalier – til gavn for miljø og sundhed.

... stramning af krav – for at skabe bæredygtig udvikling.

... certificering og kontrol - så I kan være trygge.

Vores
værktøjskasse
gør det enkelt
for dig...

... som offentlig indkøber at stille
krav i udbud. Få gode råd og vejledning
på www.ecolabel.dk/grønneindkøb

Miljømærkning
Danmark

